

Szakmai beszámoló az
ÖRKÉNY ISTVÁN SZÍNHÁZ
2015-ös évről

1. 2015. évi stratégiai és művészeti célkitűzések megvalósulása

Az év bemutatóinak tervezésekor a korábbiaknál inkább vezérelt a kortárs színpadi irodalom, a jelenkor kérdéseire irányuló kíváncsiság és figyelem, így naptári évünkben két klasszikus európai mű mellett három kortárs magyar darabot hoztunk színre. Ezt a szakmailag szép, ám anyagilag kockázatos arányt az előző évadok szilárd sikereire alapozva állítottam föl, tekintetbe véve színházunk közönségének elvárásait és társulatunk szakmai fejlődésének igényét is.

BEMUTATÓK

Molière: Tartuffe

Rendező: Bagossy László

Bemutató: Január 16.

Január 16-án mutattuk be **Molière: Tartuffe**-jét Bagossy László rendezésében.

A Tartuffe időről időre minden színházban előkerül. Műsorra tűzését –mint minden klasszikusét – a szereposztás esélyei indokolják, hiszen a „klasszikust” az különbözteti meg a pusztán jó darabtól, hogy mindig aktuális. Álszentség, becsapottság, erőszak, a múlt eltitkolt bűneinek napvilágra kerülésétől való félelem ma is léteznek, és legyünk biztosak benne, hogy száz év múlva utódaink is ezt mondják majd.

Előadásunkat a kritika megosztva fogadta, ám komoly közönségsiker. Nagyon alkalmas arra, hogy IRAM programunk tárgya legyen, így az előadás színházi nevelési munkánk egyik pillére is: számos foglalkozás, és egy speciális, színészeinket és a Momentán Társulat tagjait bevonó improvizációs játék kiindulása, amelyet délutáni Tartuffe előadások után tartunk, szintén teltházzal. Az előadás műsoron marad.

Arthur Schnitzler: A Bernhardi-ügy

Rendező: Ascher Tamás

Bemutató: Március 27.

Második bemutatóként, **Arthur Schnitzler: A Bernhardi-ügy** című művét Ascher Tamás állította színpadra. Arthur Schnitzler 1912-es darabját (eredeti címe: Bernhardi professzor) a bécsi cenzúra azonnal betiltotta. A Monarchia széteséséig tiltólistán is maradt. Berlinben viszont már megírása évében bemutatták, innen került át a nagyobb német színpadokra, amelyeknek máig rendszeresen játszott darabja. Negyed százada, a Vígszínházban volt első, és azóta is egyetlen magyar színrevitele.

Ez az előadásunk a kritika és a közönség egyértelmű tetszését váltja ki, problémafelvetését nézőink aktuálisnak élik meg. Az egy részben játszott társadalmi kamaradráma minden bizonnyal sokáig műsoron marad.

Az előadás meghívást kapott a 2016 évi POSZT versenyprogramjába.

Diggerdrájver

Rendező: Bagossy László

Bemutató: Május 9.

A Diggerdriver legalább két műfajt sző össze sajátos, új, drámai anyaggá. Első sorban a dokumentumirodalmat– lévén az elhangzó szöveg betűhíven egy internetes blogból származik, és egyaránt tartalmaz kávéházi filozofálást, viseli az ismeretterjesztő munkák vonásait, egy alanyi bedekker személyességét és egy nyilvános vallomás exhibicionizmusát -, másrészt a monodrámá- játszás számos vonulatából a színészt kevés teátrális gesztussal középpontba állító színházi hagyományt.

Az előadásban egy egyszerre tipikus és egyéni portré rajzolódik ki előttünk, a huszadik század utolsó harmadának magyar átlagpolgáráé, akiben a menni vagy maradni történelmi kérdése elemi erővel merül föl, és akinek válaszai egyszerre megszívlelendők és szívszorítóak.

Epres Attila játéka és Bagossy László rendezése tiszta, lényegre törő, arányérzékkel teli. Minden ízében kortárs előadás, amelyben a problémafelvetéstől a játékmódig csupa „korszerű” elem ér össze az egyik legtradicionálisabb színházi gesztussal: a személyes történetmeséléssel.

Nem mellékes, hogy előadásunkkal egy évek óta használaton kívüli, szép múlttal rendelkező játszóhelyet, az Asbóth utcai egykori Shure Stúdiót vontuk be újra a főváros színházi életébe. Előadásunk a 2016 évi DESZKA Fesztiválra, a 2016 évi POSZT Off programjába, és Londonba is meghívást kapott. Kritikái szépek, látogatottságáról stúdióelőadás lévén nem is illik beszélni, minden esetre telt házakkal fut. Műsoron marad.

Köd utánam

Rendező: Mohácsi János

Bemutató: 2015. október 9.

Új, mai témájú, satirikus kortárs operett. A musicalek korában ilyen nem szokás írni, az alkotók mégis arra tettek kísérletet, hogy felizzítsák a magyar közönségben (nem is nagyon) szunnyadó operett-imádat szikráját úgy, hogy a máról írnak.

Úgy ítélem, helyesen tettem, hogy ragaszkodtam ahhoz, hogy a kortárs színház egyik meghatározó alkotópárosa új darabbal álljon elő. Az előadás az operettek szigorú dramaturgiáját követve készült, amelyben a műfaj kötelező arisztokrata miliójének a mai újgazdag világ felel meg. A környezet –Operabál, Balatonpart, repülőté- evidensen mai, és a társadalmi körülmények abszurditása sem hajdanvolt időkre reflektál. Az előadás szép közönségsiker, és a nagy apparátus (sok szereplő, három helyszín, zenekar) ellenére szépen működik színházunk apró színpadán, illetve az előadás jelzés- szerű díszletében. Sikerében világos szerepet játszanak az alakítások, a darab szellemes zenei világa, és a satirikus társadalomrajz. Kritikái kicsit vegyesek, közönségsikere egyértelmű. Műsoron marad.

Mese az igazságtételről avagy a hét szamuráj

(Akira Kurosawa, Hideo Oguni, Shinobu Hashimoto A hét szamuráj című forgatókönyve motívumai alapján, valamint Tábori Zoltán Cigány rulett című riportkönyve felhasználásával írta: Mikó Csaba és Gáspár Ildikó)

Rendező: Polgár Csaba

Bemutató: 2015. október 30.

Egy világtól elzárt kis faluban ismeretlenek megölnek egy nőt és egy gyereket. A rendőrség tehetetlen, nincs indíték, nincs nyom. A parasztok félnek, mert senki sem védi meg őket. Meneküljenek? Maradjanak? Ki segít rajtuk, és mi az ára a túlélésnek?

Mikó Csaba és Gáspár Ildikó szövegkönyve a klasszikus Kurosawa-film apropóján kettős tükörbe helyezi a hét szamuráj alaptörténetét. Az előadás formai és gondolati kísérlet, amely a mese és a dokumentumszínház eszközeivel keres kapcsolódási pontot mítosz és valóság között. Polgár Csaba rendezésének lényege, hogy markáns dramaturgiai cezúrával „kettévágja” az előadást: a mese, a példázat világából a dokumentumszövegek színpadára érkezünk. Ezt a szellemes, de a hagyományos színháznézés reflexeit megpiszkáló gesztust nézőink nem szeretik eléggé: a nagy odaadással készített művet 15 előadás után le fogjuk venni a repertoárról.

Színházi ember lévén, inkább évadokban gondolkodunk, mint naptári évben – ezért megemlítem, hogy 2015 – 16 évadunkban a harmadik kortárs magyar darab is színpadra került, Mikó Csaba Apátlanok – ja.

A 2015 – ös naptári évet egyértelműen sikeresnek ítélem, művészi és pénzügyi szempontból is. Sikertörténet megőrzésünk, úgy érzem, elkerültük az önismétlést, és a biztonságos működés kereteinek megőrzése mellett vállaltunk annyi kockázatot, amennyi a művészi fejlődéshez, a szakmai mozgásban maradáshoz elengedhetetlen.

Repertoárunk korábbi darabjai közül műsoron volt 2015-ben:

Alfred Jarry: Übű király, vagy a lengyelek

Anyám tyúkja (1.)

Arthur Miller: Pillantás a hídról

Azt meséld el, Pista!

Bagossy László: A Sötétben Látó Tündér

Czigány Zoltán: Csoda és Kósza

Friedrich Dürrenmatt: János király

Friedrich Schiller: Stuart Mária

Kovács Márton - Mohácsi testvérek: E föld befogad, avagy SZÁMODRA HELY

Mohácsi testvérek: A képzelt beteg

Örkény István: Macskajáték

Örkény István: Tóték

Parti Nagy Lajos: Ibusár

Pierre Notte: Két néni, ha megindul

Shakespeare: A vihar

Shakespeare: Hamlet

SzéljegyzetSzigligeti Ede: Liliomfi

2015-ben év közben levettük repertoárunkról:

Mohácsi testvérek: A képzelt beteg

Parti Nagy Lajos: Ibusár

Arthur Miller: Pillantás a hídról

I. Egyéb szakmai programok, együttműködések, vendéjjátékok, események

IRAM (Ifjúsági Részleg és Alkotó Műhely)

Az IRAM az Örkény Színház utóbbi éveinek legfontosabb vállalkozása. Színház-pedagógiai programunk elsődleges célja a színház, mint társadalmi és művészeti jelenség mélyebb megismertetése, a színházi élmény befogadásának tanítása, a „nézni tudás” színházi értelmű fejlesztése. A programok tartalmilag kapcsolódnak előadásainkhoz, de nem azokat

magyarázzák, vagy történetüket mesélik, hanem személyes kapcsolódási pontokat kínálnak és kontextust teremtenek. Színházi játékokkal, a résztvevők saját személyes kreativitására építve nyújtanak mással nem helyettesíthető élményt. A tartalmi munkával párhuzamosan az előadások által használt színházi nyelvre, színházi eszközökre érzékenyítünk: a színházat, mint kommunikációt vizsgáljuk.

Az Örkeny Színház műsorpolitikája és repertoárja kifejezetten alkalmas arra, hogy színház-pedagógiai programmal kiegészülve olyan élményt nyújtson a középiskolás korosztálynak, amely fogékonysága kiépülésének fontos lépése lehet, és intenzitásával olyan gondolkodásbeli fordulatot idézzen elő a résztvevőkben, amelynek hatására nagyobb eséllyel válnak nyitott, kíváncsi felnőttek, s általában a kultúra fogyasztóivá.

A programban feladatunknak tartjuk azt is, hogy az arra legfogékonyabbakat egyenesen alkotásra is ösztönözzünk. Nem valamiféle színészkedéshez teremtünk keretet, nem önjelölt művészeket képzünk vagy bátorítunk, hanem – velük együtt játszva, kísérletezve – olyan helyzetet teremtünk, amely számukra otthonos, belakható. Az így létrejött előadás tehát nem elsősorban „színház” – bár természetesen annak eszközeit is használja –, hanem a diákcsoportnak az előadó-művészet területén tett közös felfedezőútja, élményeik színszerű megmutatása, benyomásaik, bővülő életismeretük dramatikus feldolgozása. Egy ilyen alkotó jellegű munkafolyamat élményalapú tapasztalatot ad arra, hogy a színház a társadalomban kommunikációs forma, a megismerés, a gondolkodás terepe, cselekvési lehetőség.

Az IRAM, ez a komplex színház-pedagógiai program a színház működésének szerves részeként valósul meg. A programok tervezésében az ifjúsági program munkatársai mellett a színház művészeti vezetése is részt vesz. A rendezők, dramaturgok és színészek révén a próbafolyamatok tapasztalatai is beépülnek a foglalkozásokba.

Színházunk adottságaiból és gondolkodásából következik, hogy az előadások mellett a pedagógiai programok is nagy hangsúlyt fektetnek a nézők képzelete és fantáziája színházi hatásmechanizmusban betöltött szerepének tudatosítására.

Az IRAM program az egész évadban fut. Alapvetően két foglalkozástípust különböztethetünk meg: ezek a FLESS és a KAPTÁR. Az előbbi egyszeri, az utóbbi rendszeres foglalkozás. Mindkettő alkalmanként kb. háromórás, a FLESS-hez tartozó utólagos programok kb. egyórásak. Foglalkozásaink ingyenesek, a színházlátogatáshoz a kísérő pedagógusnak vendégjegyet (50%), a csoportnak diákkedvezményt biztosítunk. A foglalkozások általában a színház próbatermében vagy előterében zajlanak, csak kivételes esetekben tartjuk őket az iskolákban, mert az élményhez hozzá tartozik a kimozdulás, és maga a színházi miliő.

Az elmúlt évad fontos célkitűzése volt, hogy akadálymentesíteni kezdjük az IRAM-ot látás- és hallássérült fiatalok és felnőttek számára. A civil kezdeményezésű 90 decibel Project

közreműködésével narrált és jelnyelven tolmácsoló előadásokat, beszélgetéseket és foglalkozásokat szervezünk.

Fontos eredménnyel értékelem, hogy az IRAM kaptár programjának résztvevői önálló kutatásaik (interjúk, levéltári kutatás) felhasználásával létrehozhatták a „Madách tér 6.” című produkciót, amit az év folyamán kétszer játszottak el, épületünk története által inspirált jelenetekben, bejárva a színház minden zegét- zugát, Mátyás Király halastavától az Örkény Színházig haladva a kronológiában. Az előadás Görbe Márk művészettörténész és Neudold Júlia segítségével született meg, de természetesen a középiskolások maguk rendezték.

ÖRKÉNY KERT

Augusztus végén az ötödik Örkény Kert-et rendeztük meg a Madách téren, közösen a VII. Kerülettel, így talán mondhatjuk, hogy ez már egyfajta szerény hagyományteremtés. Igazi hagyománynak majd a huszadik év után nevezném, de a közönség máris várja, szereti. ápolni.

A korábbi évekhez hasonlóan sokszínű programot állítottunk össze. A szabadtéri programokra délelőtt 11 és este 10 óra között került sor. Az összeállításnál most is alapvető szempont volt, hogy minden korosztály igényeit figyelembe vegyük, valamint az, hogy jelezzük, a nagyobb szabadtéri rendezvényeken is helye és közönsége van a „magas” művészetnek. Az előző évek sikerére való tekintettel az Örkény kert látogatói ismét meghallgathatták a Jónás könyve című Babits költeményt Csujka Imre előadásában, és megtartottuk a „Vers csak neked,” hagyományát. A korábbi évek tapasztalatai és a nézői visszajelzések alapján igyekeztünk megtartani a legnépszerűbb programokat, de törekedtünk újdonságok bevonására is. Jóleső visszajelzés volt, hogy az előző év művészei közül, örömmel fogadta el újra a meghívásunkat Kocsis Zoltán, (helyette végül egyeztetési okból fia, Kocsis Krisztián játszott) a Kaláka, a Pan y Canela zenekar és Canarro-duó, valamint Salamon Bea és a Méta zenekar. Szalóky Ági Karády műsorát adta elő, a Szakértők zenekar adott szokásosan nagy hangulatú koncertet, az estét pedig a szokott „esztrád” műsorral zártuk, új dalokkal, és úgyszólván zajos sikerrel.

A kertbe a nap folyamán 5-6000 néző látogatott el.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZENTENDREI TEÁTRUMMAL

Anyám tyúkja(1.) és Azt meséld el, Pista! előadásainkkal a nyáron a Szentendrei Teátrum programjában léptünk fel.

SZÉLJEGYZET

2012-ben azért hívtuk életre a beszélgetés-sorozatot, mert nézőink jelezték, hogy az egyes előadásainkban felvetett kérdéseket az előadásokon túli szempontokból körüljárhatónak érznek. Ezt pozitív visszajelzésnek értékelem, jó, ha a színpad kérdéseket generál. Természetes, hogy maga a színház nyújtson helyet ezek megbeszélésére, az adott kérdéskör szakértőinek részvételével. Az előcsarnok ezek helyszíne, és az Örkény ezzel a sorozattal jelzi, hogy nyitott a közösségi helyé válásra – amennyire épülete és apparátusának nagysága engedi.

A sorozat előadásai voltak 2015-ben:

2015. január 24.

"Ez történt. S nincs feloldás, enyhülés."

Széljegyzet-beszélgetés az e föld befogad avagy SZÁMODRA HELY című előadásunk kapcsán Rainer M. János történésszel, Dr. Bánki György pszichiáterrel és Mohácsi János rendezővel.

2015. március 21.

Ember - Férfi? Nő?

Széljegyzet-beszélgetés a Stuart Mária c. előadás kapcsán Király Júlia közgazdással és Hadas Miklós szociológussal.

2015. május 9.

A föld, ha táplál, mindenütt hazánk lehet. (Euripidész)

Széljegyzet-beszélgetés a migrációról és az emigrációról, a Diggerdrájver apropóján, Frank Tibor történésszel, Örkény Antal szociológussal, a Menedék Alapítvány elnökével és „Diggerdriver”-rel.

SZÍNHÁZAK ÉJSZAKÁJA

Az Örkény István Színház 2014-ban is nagy sikerrel vett részt a Főváros „Színházak éjszakája” programjában.

PÉCSI CSALÁDI SZÍNHÁZI FESZTIVÁL ÉS POSZT

A Pécsi Családi Színházi Fesztiválon harmadik alkalommal voltunk jelen, ezúttal Anyám tyúkja(1.) előadásunkkal.

2015-ben is részt vettünk a Pécsi Országos Színházi Találkozón, ahol két előadásunk is a versenyprogramban szerepelt: a Számodra hely, és Hamlet is meghívást nyert a főtáblára. Az előadásokat a POSZT körül kialakult tisztázatlan helyzetben azonban versenyen kívül játszottuk, így természetesen díjat sem nyertünk. Lépésünket, döntésünket ma különösen

helyesnek ítélem, mert 2016-ban a POSZT válogatási és zsűrizése rendszere megváltozik, és remélhetően a szakmaiság irányába mozdul. Ebben szerepe van a határozottságnak, amellyel a régi válogatási és zsűri-állítási rendszert nem fogadtuk el.

ÖRDÖGKATLAN FESZTIVÁL

A 2015 augusztusában megrendezett **Ördögkatlan Fesztivál** díszvendége az Örkény Színház volt. A Tóték, az Azt meséld el, Pista! és az Anyám tyúkja című producióinkat adtuk elő, és Esztrád címmel koncertet adott a teljes társulat.

DEMOLUDY FESZTIVÁL

2015. októberében **Stuart Mária** c. produkciónk részt vett a lengyelországi Olsztynban a Demoludy Fesztiválon.

SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS ÉS IMPRÓS FLESSBACK

Törekszünk társulatunk művészi, szakmai továbbképzésére is. Ennek a szándéknak a jegyében 2015. áprilisában társulatunk tagjai öt alkalomból álló improvizációs színésztréningen vehettek részt. A vállalkozás kiválóan sikerült, hat színészünk tanult a workshop keretében. A képzésen elsajátított készségeket „IMPRÓS FLESSBACK MINDENKINEK” című, színházpedagógiai program részeként megvalósuló foglalkozás-sorozatban hasznosítottuk, ahol 2015. őszétől Tartuffe előadások után színészeink az IRAM programban résztvevő középiskolások jelenlétében és velük együtt improvizálhatnak. A szakmai továbbképzés és program az Örkény Színház és a Momentán Társulat együttműködésében valósult meg.

DÍJAK

E föld befogad avagy SZÁMODRA HELY

Legjobb előadás

Színkritikusok-díja 2015.

Mácsai Pál a színház és a VII. kerület együttműködésének fejlesztésért a kerület díszpolgára lett.

2. A fenntartói megállapodásban rögzített feladatok és szakmai mutatók teljesítése

2015. évünk mennyiségi és minőségi mutatóit tekintve szorosan kapcsolódott színházunk alapító okiratában foglalt közhasznú kötelezettségeihez.

Öt bemutatót tartottunk:

Molière: Tartuffe

Arthur Schnitzler: A Bernhardi-ügy

Diggerdrájver

Köd utánam

Mese az igazságtételről avagy a hét szamuráj

Előadásszámunk: 243 (főpróbák, Széljegyzet és Slam – Poetry előadások nélkül)

Nézőszámok

fizető néző: 83 752 fő

összes néző: 86 921 fő

látogatottság (fizetőnéző alapján): 99,98 %